

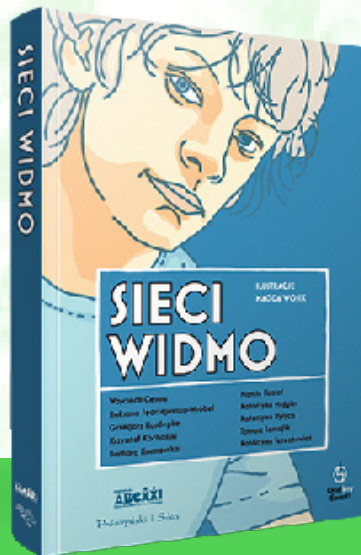

Ocalimy Świat!

Ekoprogram z charakterem
dla uczniów szkół podstawowych

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania
Katarzyny Terechowicz
„Czarne słońce”
ze zbioru opowiadań

Tematyka ekologiczna

Jak godzić sprzeczne interesy w zakresie gospodarki i ochrony środowiska? Transformacja energetyczna i odnawialne źródła energii

Wartości moralne do omówienia

przyjaźń, odwaga, pokojowość

Czas realizacji

3 godziny lekcyjne

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Katarzyny Terechowicz „Czarne słońce” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

MATERIAŁY EDUKACYJNE

- ➔ zbiór opowiadań „Sieci widmo”; opracowanie dot. wartości na końcu zbioru
- ➔ poradnik „Z dzieckiem w świat wartości” Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej
- ➔ narzędziownik WWF Klimat, s. 2, s. 13, s. 14
- ➔ materiały WWF:
 - <https://www.wwf.pl/aktualnosci/jak-gornictwo-kszaltuje-lokalny-rynek-pracy>
 - <https://www.wwf.pl/aktualnosci/co-dalej-z-rozwojem-slaska>
 - <https://www.youtube.com/watch?v=fAvjd6jqMP4>
 - <https://www.youtube.com/watch?v=9eb4GRvgh4&t=150s>
- ➔ inne źródła:
 - <https://swiatoze.pl/odnawialne-zrodla-energii-jak-wyprodukowac-energie-nie-szkodzac-srodowisku/>

POMOCE I NARZĘDZIA

- ➔ komputery, telefony uczniów, rzutnik, tablica
- ➔ markery, arkusze papieru
- ➔ wydrukowane karty pracy i materiały z załączników
- ➔ programy (opcjonalnie):
 - ⊖ www.canva.com
 - ⊖ Google Jamboard

Prowadząc lekcje w oparciu o ten scenariusz, realizujesz podstawę programową

✓ **BIOLOGIA**

Uczeń:

- ✓ interpretuje informacje i wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe między zjawiskami, formułuje wnioski
- ✓ uzasadnia konieczność ochrony przyrody
- ✓ prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych

✓ **JĘZYK POLSKI wymagania szczegółowe dla klas VII–VIII**

Uczeń:

- ✓ wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi (...), etycznymi (...)
- ✓ wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty (...)
- ✓ wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego
- ✓ gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi
- ✓ zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie
- ✓ rozwija umiejętność samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy
- ✓ rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii

✓ **ETYKA**

Uczeń:

- ✓ posługuje się pojęciami niezbędnymi do charakterystyki działania w aspekcie jego moralnej oceny (...)
- ✓ posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych (...)
- ✓ wykorzystuje pojęcia dyskursu etycznego do analizowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów (...)
- ✓ jest świadomy, że przyroda jest dobrem, które należy chronić i uzasadnia potrzebę ochrony przyrody
- ✓ wie, jak można chronić przyrodę, i angażuje się w działania na rzecz ochrony przyrody

PRZEBIEG ZAJĘĆ

➔ Zadanie 1 – SPECTRUM

Rozwieś po przeciwnych stronach sali kartki. Na jednej napisz „ZGADZAM SIĘ”, na drugiej – zawieszony po przeciwległej stronie sali – „NIE ZGADZAM SIĘ”. Podaj uczniom tezę: Konflikt jest potrzebny w grupie. Poproś, żeby zajęli miejsce w sali pomiędzy tymi dwiema kartkami; wybór miejsca ma być uzależniony od tego, na ile kto zgadza się z tezą. Kiedy już wybiorą sobie miejsca, poproś kilka osób o komentarz. Zaznacz, że po wysłuchaniu innych lub po przemyśleniu sprawy mogą w trakcie zadania zmieniać miejsce. Postarajcie się zwrócić uwagę na nie zawsze widoczne skutki konfliktu, np. wycofanie, niepokój, dalsze szerzenie się zła.

➔ Zadanie 2

Poproś o powtórzenie ćwiczenia – tym razem z tezą: **Przemoc zawsze przynosi szkody, choć nie zawsze natychmiastowe**¹. Przeprowadź czynności ponownie. Nie zdejmuj kartek. To ćwiczenie możesz przeprowadzić też po omówieniu opowiadania, tym razem stawiając tezę: **Pokojowe nastawienie i łagodność nie oznaczają słabości!**² O czym świadczy umiejętność przyjmowania pokojowego nastawienia? Co oznaczają w tym kontekście: dojrzałość, mądrość, samokontrola, wyobraźnia dotycząca konsekwencji swoich decyzji, inne?

➔ Zadanie 3

Przed przystąpieniem do lektury wyświetl listę słów kluczowych (ZAŁĄCZNIK 1.). Możesz poprosić o postawienie hipotez: O czym będzie opowiadanie? Jakiego tematu będzie dotyczyło? Propozycje możesz zapisać na tablicy.

➔ Zadanie 4

Przygotuj na tablicy/arkuszu papieru lub tablicy wirtualnej schemat trójkąta (ZAŁĄCZNIK 2.).

➔ Zadanie 5

Przeczytaj w klasie na głos opowiadanie

Poproś uczennice/uczniów, aby opowiedzieli, o czym jest opowiadanie, co jest jego głównym tematem. Powinni zwrócić uwagę na miejsce akcji oraz głównych bohaterów. Opowiadając, powinni wykorzystać słowa kluczowe. Zadanie pozwoli sprawdzić, czy uczniowie rozumieją główne informacje zawarte w tekście opowiadania. Zapytaj, czy ich przypuszczenia się sprawdziły. Czy spodziewali się takiego przebiegu wydarzeń? Co ich zaskoczyło?

➔ Zadanie 6

Połącz uczniów w grupy, poproś każdą z grup o przedyskutowanie głównego problemu przedstawionego w tekście. Wykorzystaj schemat trójkąta. Po lewej stronie przy każdej strzałce wpisują argumenty protestujących, po prawej stronie argumenty i propozycje ludzi związanych z kopalnią. Po prawej mogą znaleźć się informacje o utracie pracy, upadku tradycji, stratach energii, groźbie braku energii, po lewej: zdrowie, możliwość rozwoju, szkolenia, zastosowanie ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII (OZE) itp. Zachęć grupy uczniów do wpisywania propozycji

PRZEBIEG ZAJĘĆ

naprzemiennie. Podsumowując, zaprosz chętnego ucznia do przedstawienia problemu kopalni własnymi słowami. Dodatkowo możesz wyświetlić materiał zamieszczony w punkcie Inspiracje.

➔ Zadanie 7

Sebastian nazwał Aśkę mądralą... Zrobił to trochę złośliwie, z przekąsem, ale nie pomylił się, Aśka rzeczywiście miała otwartą głowę i szukała wiedzy. Protestujący proponowali pracownikom kopalni różne rozwiązania, jak wdrożenie OZE czy wprowadzenie TRANSFORMACJI ENERGETYCZNEJ.

Znajdźcie w sieci definicję OZE: odnawialne źródła energii. To zadanie możesz wykonać również przy okazji omawiania słów kluczowych. Porozmawiaj z uczniami o rodzajach OZE, ich istocie, problemach z zastosowaniem, postawach wobec OZE (sile przyzwyczajenia ludności, interesach producentów paliw kopalnych oraz pracowników branż wydobywczych i przetwórczych, postawie polityków), może uczniowie spotkali się w swoich rodzinach, środowiskach z różnymi opiniami na temat OZE – spróbujcie je zweryfikować.

<https://swiatoze.pl/odnawialne-zrodla-energii-jak-wyprodukowac-energie-nie-szkodzac-srodowisku/>.

Uczniowie mogą zapoznać się z materiałem zamieszczonym pod powyższym linkiem, korzystając z telefonów komórkowych. Każda grupa zajmuje się jednym ze sposobów pozyskiwania energii. Następnie prezentuje go na forum lub dzieli się wiedzą, wykorzystując metody jigsaw (uczniowie rozchodzą się do zespołów, w których będą „eksperti” z różnych dziedzin – czyli członkowie grup, które zajmowały się konkretnym zagadnieniem – i przekazują sobie informacje). Następnie wracają do swoich grup, aby podsumować zebrane wiadomości.

➔ Zadanie 8

Przygotujcie w grupach/parach infografikę/plakat przedstawiające to zagadnienie. Zbierzcie informacje i sprawdźcie źródła ich pochodzenia. Możecie skorzystać z materiałów przygotowanych przez WWF:

<https://www.youtube.com/watch?v=fAvjd6jqMP4>

<https://www.youtube.com/watch?v=9eb4GRvgh4&t=150s>

Tworząc infografikę możesz skorzystać ze wskazówek z ZAŁĄCZNIKA 3.

➔ Zadanie 9

Przyjrzyjcie się wspólnie wydarzeniom pod kopalnią. Prześledźcie przebieg konfliktu. Możecie wykorzystać do tego schemat zaproponowany w ZAŁĄCZNIKU 4. Zapytaj uczniów, dlaczego doszło do agresji fizycznej? Co ją poprzedziło? I najważniejsze: w którym momencie ktoś mógł postąpić inaczej? Czy, a jeśli tak, to w jaki sposób, można było uniknąć przemocy?

PRZEBIEG ZAJĘĆ

➔ Zadanie 10

Przeczytajcie wspólnie z uczniami definicję wartości, jaką jest POKOJOWOŚĆ (ZAŁĄCZNIK 5.). Zwróćcie szczególną uwagę na kompetencje, które składają się na postawę pokojową. Czego wymaga postępowanie według tej wartości? Porozmawiajcie o tym, jak uczniowie rozumieją postawę: wygrana-wygrana (czyli wypracowanie takich rozwiązań, aby każda ze stron mogła zrealizować swoje potrzeby). Co musiałyby się zdarzyć na Śląsku, aby konflikt zakończył się takim rezultatem?

Możecie porozmawiać, wykorzystując jako kontekst krótki materiał filmowy:

<https://fakty.tvn24.pl/ogladaj-online,60/byli-gornicy-znajduja-zatrudnienie-w-energetyce-wiatrowej,1120126.html>

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Działania po przeczytaniu opowiadania:

➔ Zadanie 11

Poproś uczniów o zastanowienie się, kiedy spotkali się z przykładami konfliktu interesów (upewnij się, że uczniowie rozumieją pojęcie konfliktu interesów, różnych potrzeb i spodziewanych korzyści). Kiedy w życiu szkolnym mogą mieć miejsce takie sytuacje? Wypiszcie 3-5 przykładów takich sprzeczności w zależności od tego, na ile grup chcesz podzielić uczestników zajęć. Każda grupa zajmie się za chwilę jednym przypadkiem. Jeśli masz możliwość dłuższej pracy z opowiadaniem – możesz dołączyć zajęcia poświęcone metodom aktywnego słuchania (np. na podstawie materiałów zamieszczonych w książce Z dzieckiem w świat wartości).

🕒 **Propozycja:** To jest też moment, by wprowadzić pojęcie KONFLIKTU WARTOŚCI. Jest to sytuacja, gdy w danym momencie dwie lub więcej wartości (także moralnych) wzajemnie się wykluczają. Przykład: bandyci pytają, gdzie ukrył się przed nimi niewinny człowiek, a osoba, która ceni prawdomówność, wskazuje im kryjówkę, narażając zbiega na śmierć. Prawdomówność/uczciwość w tej sytuacji nie jest wartością moralną, bo nie przyczynia się do dobra – jest mechanicznie zastosowana przez osobę pozbawioną empatii i niemądrą. O tym, która z wartości jest ważniejsza w sytuacji konfliktu wartości, decyduje mądrość – umiejętność trafnej oceny sytuacji: co jest ważniejsze – życie człowieka czy szczerłość, którą się chlubimy? Mądrość wymaga dobrej woli, wiedzy, namysłu, wyobraźni, empatii, doświadczenia.

Jakie konflikty wartości wystąpiły w opowiadaniu? Tu mogą pojawić się następujące propozycje: czyste środowisko – praca dla mieszkańców, solidarność ekologów – solidarność lokalnych chuliganów, nowoczesność – tradycja. Można uznać, że dyskutowany wcześniej konflikt interesów to też rodzaj konfliktu wartości – dla różnych ludzi/grup osób różne sprawy/rzeczy są cenne, ważne, pożądane – czyli wartościowe.

➔ Zadanie 12 – Spectrum

Jeśli chcesz przeprowadzić ćwiczenie jeszcze raz, teraz możesz postawić tezę zaproponowaną w Zadaniu 1. Tam też znajduje się opis działania.

➔ Zadanie 13

Aśka – główna bohaterka opowiadania – wykazała się odwagą, decydując się dołączyć do protestu w sprawie zamknięcia kopalni. Zapytaj uczniów, co sprawiło, że dziewczyna podjęła taką decyzję? Nad czym mogła się zastanawiać? Czego obawiać? Co przesądziło o jej wyborze? Warto podkreślić (przypomnieć uczniom), że odwaga nie oznacza braku lęku, ale siłę do jego przezwyciężenia. Co dało Aśce siłę? W czasie rozmowy zwróć uwagę na rolę Leny w życiu bohaterki.

➔ Zadanie 14

Odszukaj i przeczytaj ponownie uczniom fragment opowiadania opisujący pojawienie się Leny w klasie Aśki. Narysuj na tablicy lub wyświetl na tablicy wirtualnej schemat z ZAŁĄCZNIKA 6. Wpiszcie w okręgach cechy obu bohaterek podane w tekście, ale również te, które wywnioskują uczniowie. W wewnętrznej części umieśćcie to, co łączyło dziewczyny.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

➔ Zadanie 15

Poproś uczniów, aby w grupach stworzyli definicję **PRZYJAŹNI**. Najlepiej, aby najważniejsze punkty stworzonej definicji ułożyli u samej góry. Możecie do tego wykorzystać Google Jamboard (prezentująca grupa będzie mogła na bieżąco wyświetlać i ewentualnie modyfikować – wystarczy jeden Google Jamboard – każda grupa pracuje w osobnej karcie). Poproś przedstawicieli grup o prezentację. Zobaczcie, jakie cechy się powtórzyły. Czy wskazano na ważne cechy przyjaźni, jak wzajemność, zaufanie, szacunek, lojalność, spolegliwość (rzadko używane słowo, poszukajcie definicji)? Gdzie w zachowaniu obu dziewczyn można znaleźć przykłady takiego zachowania?

➔ Zadanie 16

Rozdaj uczniom definicję przyjaźni zamieszczoną w ZAŁĄCZNIKU 7. Poproś o porównanie jej z ich przemyśleniami. Czy uzupełniliby swoje definicje? Co mogliby dołożyć, co ich nie przekonuje...

➔ Zadanie 18

Po doświadczeniach protestu Lena i Aśka przekonały się, że są dla siebie ważne – zaproponuj uczniom, aby napisali krótki mail w imieniu Leny do Aśki albo w imieniu Aśki do Leny. Poproś uczniów o opisanie, co bohaterka myśli o wydarzeniach, jak się czuje, co chciałaby przekazać przyjaciółce, niech z niego wyraźnie wynika, że może zawsze na niej polegać.

Zapytaj uczniów, czy tylko relacja Leny i Aśki opierała się na przyjaźni. A Sebastian i Aśka? W jaki sposób brat udowodnił, że siostra może na niego liczyć. Warto przyjrzeć się ich rozmowie przed pójściem na komisariat.

➔ Inspiracje:

<https://www.wwf.pl/aktualnosci/jak-gornictwo-ksztaltuje-lokalny-rynek-pracy>

<https://www.wwf.pl/aktualnosci/co-dalej-z-rozwojem-slaska>

Dodatkowo można uczniom zaproponować ćwiczenia z książki „Z dzieckiem w świat wartości”, dotyczące radzenia sobie ze złością, s. 139–145.

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Katarzyny Terechowicz
„Czarne słońce” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

Załącznik 1 – Słowa klucze

księżycowy krajobraz

komin

rower

odnawialne źródła energii

stoiki

chemia

film

las

szpital

truciciel

oszołom³

energia

burda

suka

³ Słownik języka polskiego PWN: oszołom:

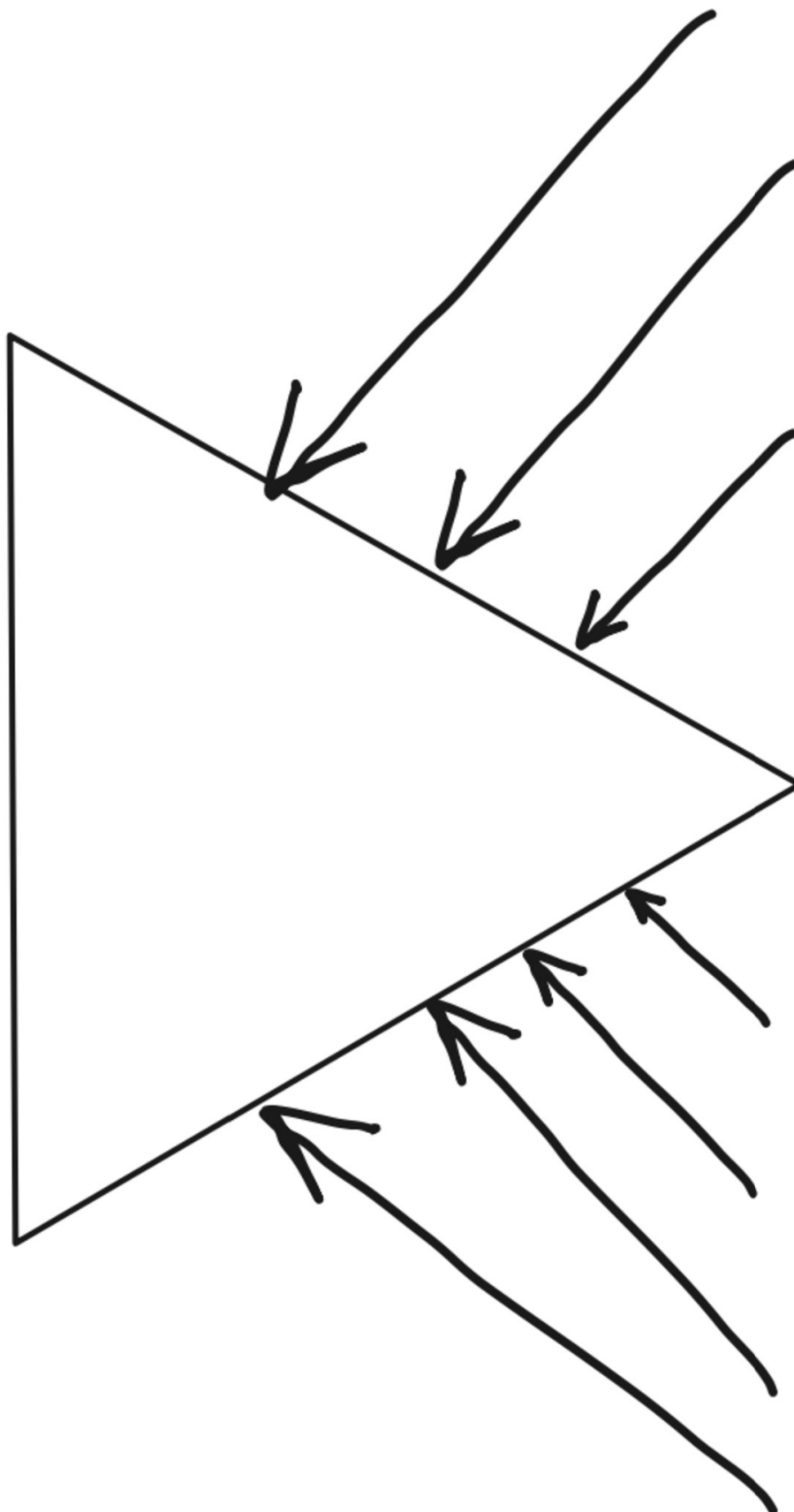
1. pot. „człowiek ślepo podporządkowany jakiejś idei i wierzący w nią bezgranicznie”

2. pot. „ktoś zachowujący się nienormalnie”

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Katarzyny Terechowicz „Czarne słońce” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

Załącznik 2 – Trójkąt

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Katarzyny Terechowicz
„Czarne słońce” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

Załącznik 3 – Dobry plakat

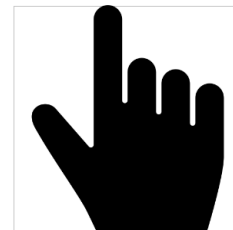
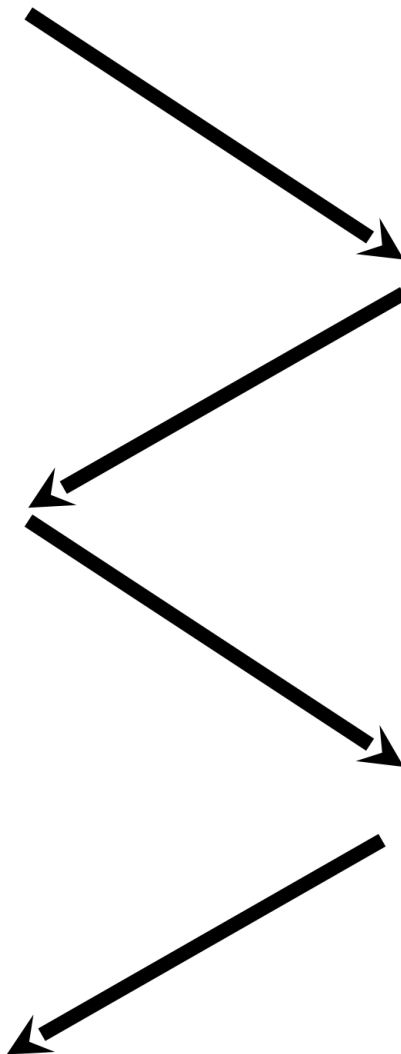
KRYTERIUM	
FORMA	czytelna
	łatwa do zapamiętania
	zrozumiała
	oryginalna
	ma wartość dzieła artystycznego
KONCEPCJA	Wiadomo, co autor chce przekazać.
	Wiadomo, kto jest jego odbiorcą.
	Forma jest zgodna z treścią.
	Nawet osoby nie zainteresowane tematem zrozumieją, o co chodzi.
OCENA SUBIEKTYWNA	Zawiesiłabym/zawiesiłbym ten plakat u siebie w pokoju.
	Podarowałbym/-abym ten plakat bliskiej osobie.
	Plakat ten przypomina mi coś bardzo ważnego.
	Wszystkie elementy plakatu bardzo mi się podobają.

Na podstawie: E. Brudnik, A. Moszyńska, B. Owczarska, „Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie”, JEDNOŚĆ, Kielce 2011,

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Katarzyny Terechowicz „Czarne słońce” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

Załącznik 4

Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Katarzyny Terechowicz „Czarne słońce” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

Załącznik 5

POKOJOWOŚĆ to wyrzeczenie się przemocy. Jest to postawa człowieka, który szanując innych, nie stosuje wobec nich siły i nie nadużywa przewagi, zawsze dążąc do strategii wygrana-wygrana, która uwzględnia interesy obu stron ewentualnego konfliktu oraz dobro ogólne. Na pokojowość składają się: dobra wola, rozumowe osiąganie celów, opanowanie, kontrola impulsów, dojrzałe radzenie sobie z własną złością, cierpliwość i elastyczność, pojednawcze nastawienie, poszukiwanie zgody, kompromisu lub wzajemnie korzystnych/akceptowalnych rozwiązań. Przemoc, przeciwieństwo pokojowości, jest najbardziej prymitywną formą radzenia sobie z problemami i frustracją, często jedyną kompetencją ludzi pozbawionych zasobów emocjonalnych i umysłowych. Przemoc w ogólnym rozrachunku zawsze przynosi szkody, zarówno ofiarom jak i sprawcom.

POKOJOWOŚĆ to wyrzeczenie się przemocy. Jest to postawa człowieka, który szanując innych, nie stosuje wobec nich siły i nie nadużywa przewagi, zawsze dążąc do strategii wygrana-wygrana, która uwzględnia interesy obu stron ewentualnego konfliktu oraz dobro ogólne. Na pokojowość składają się: dobra wola, rozumowe osiąganie celów, opanowanie, kontrola impulsów, dojrzałe radzenie sobie z własną złością, cierpliwość i elastyczność, pojednawcze nastawienie, poszukiwanie zgody, kompromisu lub wzajemnie korzystnych/akceptowalnych rozwiązań. Przemoc, przeciwieństwo pokojowości, jest najbardziej prymitywną formą radzenia sobie z problemami i frustracją, często jedyną kompetencją ludzi pozbawionych zasobów emocjonalnych i umysłowych. Przemoc w ogólnym rozrachunku zawsze przynosi szkody, zarówno ofiarom jak i sprawcom.

POKOJOWOŚĆ to wyrzeczenie się przemocy. Jest to postawa człowieka, który szanując innych, nie stosuje wobec nich siły i nie nadużywa przewagi, zawsze dążąc do strategii wygrana-wygrana, która uwzględnia interesy obu stron ewentualnego konfliktu oraz dobro ogólne. Na pokojowość składają się: dobra wola, rozumowe osiąganie celów, opanowanie, kontrola impulsów, dojrzałe radzenie sobie z własną złością, cierpliwość i elastyczność, pojednawcze nastawienie, poszukiwanie zgody, kompromisu lub wzajemnie korzystnych/akceptowalnych rozwiązań. Przemoc, przeciwieństwo pokojowości, jest najbardziej prymitywną formą radzenia sobie z problemami i frustracją, często jedyną kompetencją ludzi pozbawionych zasobów emocjonalnych i umysłowych. Przemoc w ogólnym rozrachunku zawsze przynosi szkody, zarówno ofiarom jak i sprawcom.

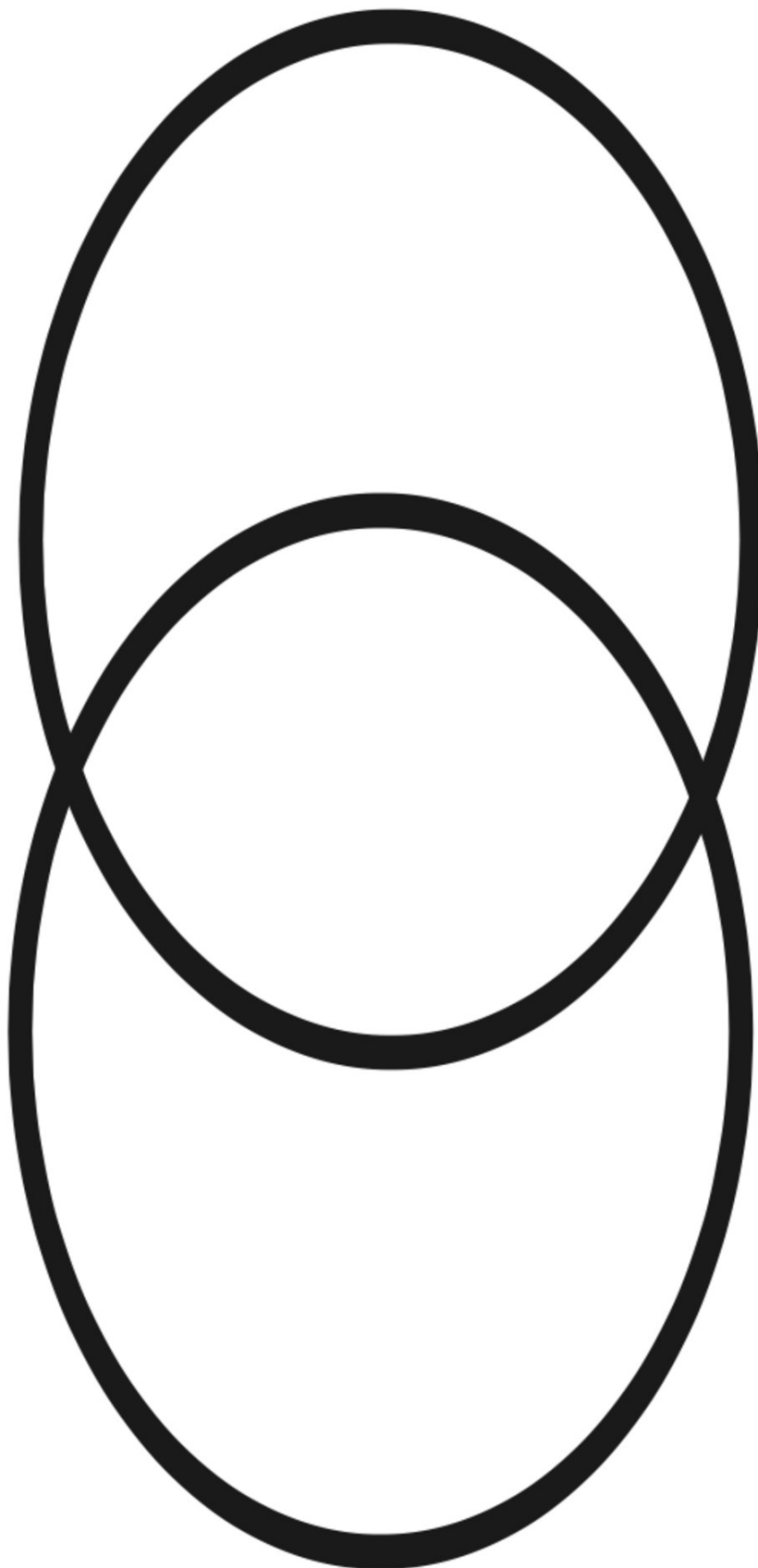
Scenariusz dla klasy VIII

na podstawie opowiadania Katarzyny Terechowicz
„Czarne słońce” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

Załącznik 6

AŚKA

LENA

Załącznik 7

PRZYJAŹŃ to równoprawny związek między ludźmi oparty na wzajemnej sympatii, szacunku, uczciwości, zaufaniu, życzliwości, solidarności, zrozumieniu, wspólnych zainteresowaniach i podobnym systemie wartości. Przyjaźń wymaga symetrii – nie można przyjaźnić się z kimś, kto nie przyjaźni się z nami. O przyjaźń trzeba dbać, jak o piękny ogród, podtrzymywać ją, spędzać razem czas, pomagać sobie wzajemnie, wspierać się w trudnych chwilach, szczerze cieszyć się sukcesami przyjaciela. Ważne jest, by być wyrozumiałym – wyjaśnić i wybaczać sobie drobne błędy i pilnować, żeby ewentualne sprzeczki nie doprowadziły do kresu przyjaźni. W przyjaźni ważna jest dobra wola, pomoc i troska o dobro przyjaciela. Dobry przyjaciel nie musi jednak, a nawet nie powinien apróbować złych lub niebezpiecznych wyborów czy zachowań swojego przyjaciela. Przeciwnie, prawdziwa przyjaźń wymaga, by odwieść go od zamiarów, które mogą zaszkodzić jemu lub innym. Prawdziwa przyjaźń jest jednym z największych skarbów w życiu.

PRZYJAŹŃ to równoprawny związek między ludźmi oparty na wzajemnej sympatii, szacunku, uczciwości, zaufaniu, życzliwości, solidarności, zrozumieniu, wspólnych zainteresowaniach i podobnym systemie wartości. Przyjaźń wymaga symetrii – nie można przyjaźnić się z kimś, kto nie przyjaźni się z nami. O przyjaźń trzeba dbać, jak o piękny ogród, podtrzymywać ją, spędzać razem czas, pomagać sobie wzajemnie, wspierać się w trudnych chwilach, szczerze cieszyć się sukcesami przyjaciela. Ważne jest, by być wyrozumiałym – wyjaśnić i wybaczać sobie drobne błędy i pilnować, żeby ewentualne sprzeczki nie doprowadziły do kresu przyjaźni. W przyjaźni ważna jest dobra wola, pomoc i troska o dobro przyjaciela. Dobry przyjaciel nie musi jednak, a nawet nie powinien apróbować złych lub niebezpiecznych wyborów czy zachowań swojego przyjaciela. Przeciwnie, prawdziwa przyjaźń wymaga, by odwieść go od zamiarów, które mogą zaszkodzić jemu lub innym. Prawdziwa przyjaźń jest jednym z największych skarbów w życiu.

PRZYJAŹŃ to równoprawny związek między ludźmi oparty na wzajemnej sympatii, szacunku, uczciwości, zaufaniu, życzliwości, solidarności, zrozumieniu, wspólnych zainteresowaniach i podobnym systemie wartości. Przyjaźń wymaga symetrii – nie można przyjaźnić się z kimś, kto nie przyjaźni się z nami. O przyjaźń trzeba dbać, jak o piękny ogród, podtrzymywać ją, spędzać razem czas, pomagać sobie wzajemnie, wspierać się w trudnych chwilach, szczerze cieszyć się sukcesami przyjaciela. Ważne jest, by być wyrozumiałym – wyjaśnić i wybaczać sobie drobne błędy i pilnować, żeby ewentualne sprzeczki nie doprowadziły do kresu przyjaźni. W przyjaźni ważna jest dobra wola, pomoc i troska o dobro przyjaciela. Dobry przyjaciel nie musi jednak, a nawet nie powinien apróbować złych lub niebezpiecznych wyborów czy zachowań swojego przyjaciela. Przeciwnie, prawdziwa przyjaźń wymaga, by odwieść go od zamiarów, które mogą zaszkodzić jemu lub innym. Prawdziwa przyjaźń jest jednym z największych skarbów w życiu.